νται σε ονομασίες που έχουν προσλάβει, κατά την έναρξη της ισχύος της συμβάσεως αυτής ή μεταγενέστερα, τον χαρακτήρα ονομασίας γένους στο κράτος προελεύσεως, διότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των παρεκκλίσεων τις οποίες επιτρέπει το άρθρο 36 της Συνθήκης στο πλαίσιο της προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Ο σκοπός τους, ο οποίος είναι να εμποδίζουν τους παραγωγούς ενός κράτους μέλους να χρησιμοποιούν γεωγραφικές ονομασίες ενός άλλου κράτους της Κοινότητας, εκμεταλλευόμενοι με τον τρόπο αυτό φήμη η οποία συνδέεται με τα προϊόντα των επιχειρήσεων που είναι εγκατεσημένες σε περιοχές ή τόπους τους οποίους καθορίζουν οι ονομασίες αυτές, αφορά στην πραγματικότητα την εξασφάλιση της ευθύτητας του ανταγωνισμού.

Εξάλλου, οι απαγορεύσεις αυτές δεν αντιβαίνουν προς την υποχρέωση των κρατών μελών να σέβονται τις νόμιμες και παραδοσιακές συνήθειες που κρατούν στα άλλα κράτη μέλη, διότι αυτή η υποχρέωση προβλέπεται μόνο υπέρ των εγκατεστημένων σε ένα κράτος επιχειρηματιών οι οποίοι χρησιμοποιούν ονομασίες που αφορούν περιοχές ή τόπους ενός άλλου κράτους.

ΕΚΘΕΣΗ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ
στην υπόθεση C-3/91 *

I — Η γαλλο-ισπανική σύμβαση του 1973, τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

1. Η υπογραφείσα στη Μαδρίτη στις 27 Ιουνίου 1973 σύμβαση μεταξύ της Γαλλικής Δημοκρατίας και του Ισπανικού Κράτους (δηλαδή του σημερινού Βασιλείου της Ισπανίας), περί προστασίας των ονομασιών προελεύσεως, των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών ορισμένων προϊόντων *[Journal officiel de la République française* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 18ης Απριλίου 1975, σ. 4011, στο εξής: γαλλο-ισπανική σύμβαση], ορίζει στο άρθρο 1 ότι «καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνει την υποχρέωση να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των φυσικών και μεταποιημένων προϊόντων που προέρχονται από το έδαφος του άλλου κράτους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό (...) και για την αποτελεσματική προστασία των ονομασιών που διαλαμβάνονται στα παραρτήματα Α και Β της παρούσας συμβάσεως (...)».

2. Κατά το άρθρο 3 της συμβάσεως, «οι διαλαμβανόμενες στο παράρτημα Β ονομασίες (...) επιφυλάσσονται, εντός του εδάφους της Γαλλικής Δημοκρατίας, αποκλειστικά στα ισπανικά προϊόντα ή εμπορεύματα και μπορούν να χρησιμοποιούνται εντός του εδάφους αυτού μόνο υπό τις προβλεπόμενες από την ισπανική νομοθεσία προϋποθέσεις (...)».

3. Το άρθρο 5 επιβάλλει, με την παράγραφο 1, την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση χρησιμοποιήσεως, κατά παράβαση των διατά-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ξεων της συμβάσεως, των ονομασιών που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα Α και Β, ενώ κατά την παράγραφο 2 επιβάλλονται κυρώσεις ακόμα και όταν οι διαλαμβανόμενες στα παραρτήματα της συμβάσεως ονομασίες «(...) χρησιμοποιούνται είτε μεταφρασμένες είτε με μνεία της πραγματικής προελεύσεως, είτε με την προσθήκη λέξεων όπως "κατά τη μέθοδο", "του είδους", "τύπου", "στυλ", "κατ' απομίμηση" ή "παρόμοιο με"».

4. Μεταξύ των προστατευόμενων ισπανικών ονομασιών που απαριθμούνται στο παράρτημα Β της συμβάσεως περιλαμβάνονται και οι ονομασίες Turrón de Alicante («μαντολάτο Αλικάντης») και Turrón de Jijona («μαντολάτο Χιχόνας»).

5. Οι εταιρίες LOR και Confiserie du Tech στη Γαλλία παρασκευάζουν και πωλούν, στην πόλη Perpignan, διάφορα ζαχαρώδη προϊόντα, μεταξύ των οποίων η μεν πρώτη τα λεγόμενα Tourons Alicante και Tourons Jijona, η δε δεύτερη τα Tourons type Alicante και Tourons type Jijona.

6. Η εταιρία Exportur, που συστάθηκε το 1975 στην πόλη Αλικάντη και έχει ως σκοπό την «προώθηση του εξαγωγικού εμπορίου κάθε είδους μαντολάτων και ζαχαρωδών προϊόντων (...)», προσπάθησε χωρίς αποτέλεσμα, επικαλούμενη τη γαλλο-ισπανική σύμβαση του 1973, να επιτύχει, με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, την απαγόρευση χρησιμοποιήσεως εκ μέρους των δύο γαλλικών επιχειρήσεων των εν λόγω ονομασιών.

7. Στη συνέχεια, η Exportur άσκησε αγωγή ενώπιον του tribunal de commerce de Perpignan, η οποία απερρίφθη στο σύνολό της. Στις 3 Αυγούστου 1989 η Exportur άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής, με εφεσίβλητες τις δύο γαλλικές εταιρίες.

8. Επιληφθέν της εφέσεως, το cour d'appel de Montpellier έκρινε καταρχάς ότι οι χρησιμοποιούμενες από τις επιχειρήσεις LOR και Confiserie du Tech ονομασίες, ήτοι οι ονομασίες touron Alicante, touron Jijona, touron type Alicante και touron type Jijona, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως του 1973.

9. Δεδομένου ότι η Ισπανία προσχώρησε στην Κοινότητα μετά την υπογραφή της γαλλο-ισπανικής συμβάσεως του 1973, το κοινοτικό δίκαιο υπερέχει εν προκειμένω των διατάξεων του εθνικού δικαίου. Δεν μπορεί δε να γίνει επίκληση του άρθρου 234 της Συνθήκης ΕΟΚ εκ μέρους γαλλικών φυσικών ή νομικών προσώπων, διότι η σύμβαση του 1973 υπεγράφη μετά τη Συνθήκη ΕΟΚ, στη σύναψη της οποίας μετέσχε και η Γαλλία. Ούτε μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 234 από ισπανικά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, καθόσον η Ισπανία, προσχωρώντας στη Συνθήκη, δέχθηκε τους κανόνες που απορρέουν από αυτήν και, συνεπώς, παραιτήθηκε έναντι των άλλων κρατών μελών από τις διατάξεις των αντιθέτου περιεχομένου προηγούμενων συμβάσεων. Επομένως, το ζήτημα το οποίο ανακύπτει, κατά το cour d'appel, είναι αν η σύμβαση του 1973 συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο.

10. Δεδομένου ότι οι διατάξεις της εν λόγω συμβάσεως δεσμεύουν εξίσου τους υπηκόους των δύο κρατών και δεν περιλαμβάνουν όρους με βάση την ιθαγένεια, το εθνικό δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες κατά πόσον αποτελούν μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά το άρθρο 30 της Συνθήκης. Εξάλλου, και αν υποτεθεί ότι μπορούν να θεωρηθούν ως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, ανακύπτει τότε το ερώτημα αν καλύπτονται από την προβλεπόμενη στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ παρέκκλιση, η οποία επιτρέπει «(...) απαγορεύσεις ή περιορισμούς (...) που δικαιολογούνται από λό-

γους (...) προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας».

11. Με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 1990 το cour d'appel ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 30 και 34 της Συνθήκης ΕΟΚ την έννοια ότι απαγορεύουν τα μέτρα προστασίας των ονομασιών προελεύσεως τα οποία θεσπίζονται με τη γαλλο-ισπανική σύμβαση της 27ης Ιουνίου 1973, και συγκεκριμένα των ονομασιών Alicante ή Jijona για τα μαντολάτα;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ανωτέρω ερώτημα, έχει το άρθρο 36 της Συνθήκης την έννοια ότι επιτρέπει την προστασία των εν λόγω ονομασιών;»

12. Η απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Ιανουαρίου 1991.

II — Έγγραφη διαδικασία

13. Γραπτές παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού (ΕΟΚ) του Δικαστηρίου κατέθεσαν στις 15 Απριλίου 1991 οι εταιρίες LOR και Confiserie du Tech, εφεσίβλητες της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενες από τον F. Greffe, δικηγόρο Παρισιού, στις 26 Απριλίου 1991 η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον A. Navarro Gonzales και την G. Calvo Diaz, στις 26 Απριλίου 1991 η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένη από τον J. E. Collins και την E. Sharpston, στις 30 Απριλίου 1991 η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τους J. Karl και A. von Mühlendahl, και στις 19 Απριλίου 1991 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον νομικό της σύμβουλο R. Wainwright.

14. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

III — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

Παρατηρήσεις των εφεσιβλήτων της κύριας δίκης

15. Οι γαλλικές εταιρίες LOR και Confiserie du Tech εκθέτουν καταρχάς ότι παράγουν και διαθέτουν στο εμπόριο, από πολλών ήδη ετών, ζαχαρώδη προϊόντα της περιοχής Roussillon, μεταξύ των οποίων και μαντολάτα με την ονομασία touron Jijona και touron Alicante.

16. Στη συνέχεια οι εφεσίβλητες ισχυρίζονται ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ προκύπτει ότι η προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ή εμπορικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον περιορισμό της ελευθερίας του ενδοκοινοτικού εμπορίου παρά μόνο εφόσον πληρούνται ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις, οι οποίες ισχύουν και όσον αφορά την προστασία των ονομασιών προελεύσεως και των ενδείξεων προελεύσεως.

17. Όσον αφορά την προστασία των τελευταίων αυτών, το Δικαστήριο έχει θέσει δύο κανόνες:

α) μια ονομασία προελεύσεως απαιτεί τα προϊόντα τα οποία φέρουν την ονομασία αυτή να έχουν πράγματι χαρακτηριστικά και ιδιότητες που οφείλονται στην προέλευσή τους από ορισμένη γεωγραφική περιοχή·

β) η μακρόχρονη και θεμιτή χρήση των ονομασιών αυτών από τρίτους πρέπει επίσης να προστατεύεται.

18. Όσον αφορά τον πρώτο από τους κανόνες αυτούς, οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης αναφέρουν την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Φεβρουαρίου 1975, 12/74, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή τόμος 1975, σ. 87), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ονομασίες Sekt και Weinbrand, που χρησιμοποιούνταν για τους αφρώδεις οίνους και τα αποστάγματα οίνου αντίστοιχα, δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ονομασίες προελεύσεως ούτε ως ενδείξεις προελεύσεως. Το σκεπτικό του Δικαστηρίου ήταν το εξής:

— στη «ζώνη προελεύσεως» των χρησιμοποιούμενων σταφυλιών «δεν υπάρχουν ομοιογενείς φυσικοί παράγοντες που να την εξατομικεύουν σε σχέση με τις γειτονικές ζώνες», και

— η χρησιμοποιούμενη για την παραγωγή των προϊόντων αυτών μέθοδος μπορεί μεν, ασφαλώς, να αποτελεί παράγοντα προσδίδοντα ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, αλλά «δεν έχει καθαυτή αποφασιστική σημασία, ανεξάρτητα από την ποιότητα του χρησιμοποιούμενου σταφυλιού, για τον καθορισμό της προελεύσεώς του».

19. Από την απόφαση αυτή μπορεί ακόμα να συναχθεί ως γενικός κανόνας ότι η γεωγραφική ζώνη από την οποία προέρχεται ένα προϊόν πρέπει να του προσδίδει ιδιαίτερη ποιότητα και ειδικά χαρακτηριστικά, που να εξατομικεύουν το προϊόν αυτό.

20. Οι συναγόμενες από τη νομολογία αυτή προϋποθέσεις δεν πληρούνται στην υπό κρίση υπόθεση.

21. Συναφώς, οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης παρατηρούν καταρχάς ότι οι κανόνες της παραγωγής και της διαθέσεως στο εμπόριο των «turrrones» (μαντολάτων) και «marzapanes» (ειδών από αμυγδαλόψιχα) στην Ισπανία καθορίστηκαν για πρώτη φορά με το βασιλικό διάταγμα 1787, της 14ης Μαΐου 1982, το οποίο τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 1167, της 21ης Σεπτεμβρίου 1990, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η νομοθεσία δεν προέβλεπε καμία ρύθμιση σχετικά με την παραγωγή και την εμπορία των προϊόντων αυτών στην ίδια την Ισπανία.

22. Εξάλλου, το Turrón de Jijona υπήχθη μόλις πρόσφατα στο σύστημα προστασίας των ονομασιών προελεύσεως, δυνάμει κανονιστικής αποφάσεως της Αυτόνομης Κοινότητας της Valencia, η δε αναγνώριση της εν λόγω ονομασίας προελεύσεως δεν καλύπτει ακόμα το σύνολο της ισπανικής επικράτειας, ενώ, καθώς φαίνεται, το Turrón de Alicante δεν τυγχάνει προστασίας από τις ισπανικές αρχές ως ονομασία προελεύσεως. Επιπλέον, τα μαντολάτα Χιχόνας παρασκευάζονται στην Αλικάντη και αντιστρόφως, δεν τηρούνται δε πάντοτε οι ίδιοι κανόνες όσον αφορά τις αναλογίες των συστατικών τους.

23. Έτσι, ισχυρίζονται οι δύο γαλλικές εταιρίες, τα μαντολάτα Χιχόνας και Αλικάντης δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι οφείλουν τα

ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους στον τόπο στον οποίο παρασκευάζονται και αποτελούν απλώς μαντολάτα παρασκευαζόμενα με βάση ορισμένες μεθόδους, οι οποίες δεν συνδέονται αναγκαστικά με καθορισμένη γεωγραφική ζώνη. Πράγματι, οι ονομασίες Turrón Jijona και Turrón Alicante προσδιορίζουν *είδη μαντολάτων,* υπό την έννοια ότι το μεν πρώτο περιέχει θραύσματα αμυγδάλου και είναι πολύ μαλακό, το δε δεύτερο είναι τραγανιστό και περιέχει ολόκληρα αμύγδαλα.

24. Εξάλλου, δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να συνάγεται ότι η χρήση συστατικών όπως το μέλι ή τα αμύγδαλα που προέρχονται από τη γεωγραφική ζώνης της Αλικάντης ή της Χιχόνας αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εν λόγω προϊόντων. Επομένως οι επίμαχες ονομασίες δεν αποτελούν ονομασίες προελεύσεως, διότι τα σχετικά προϊόντα δεν έχουν χαρακτηριστικές ιδιότητες και χαρακτηριστικά γνωρίσματα που να οφείλονται στην προέλευσή τους από ορισμένη γεωγραφική περιφέρεια, ούτε αποτελούν ενδείξεις προελεύσεως, διότι, για να μπορεί να γίνει δεκτό κάτι τέτοιο, η προέλευση ενός προϊόντος από ορισμένη περιοχή πρέπει να του προσδίδει ιδιαίτερη ποιότητα και ειδικά χαρακτηριστικά που να το εξατομικεύουν.

25. Συνεπώς, οι επίμαχες ονομασίες αποτελούν *ονομασίες γένους,* η χρησιμοποίηση των οποίων δεν μπορεί να απαγορεύεται, καθόσον η απαγόρευση αυτή θα συνιστούσε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος (αποφάσεις της 9ης Δεκεμβρίου 1981, 193/80, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1981, σ. 3019, και της 26ης Νοεμβρίου 1985, 182/84, Miro, Συλλογή 1985, σ. 3731). Επιπλέον, οι ονομασίες αυτές, καθόσον προσδιορίζουν ορισμένα είδη μαντολάτων και είναι όροι γενικού περιεχομένου, είναι απαραίτητες για την εκ μέρους των καταναλωτών εξατομίκευση των εν λόγω προϊόντων, οπότε η αποκλειστική χρήση τους από τους Ισπανούς μόνο παραγωγούς είναι αθέμιτη.

26. Όσον αφορά την προστασία από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και την προστασία των καταναλωτών, οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης διατείνονται ότι, προς αποφυγή κάθε συγχύσεως όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα, χρησιμοποιούν τους όρους Touron Alicante (μαντολάτο Αλικάντης), Touron Jijona (μαντολάτο Χιχόνας), Touron type Alicante (τύπου Αλικάντης) και Touron type Jijona (τύπου Χιχόνας) και όχι Touron *de* Alicante (μαντολάτο *από την* Αλικάντη) και Touron *de* Jijona (μαντολάτο *από τη* Χιχόνα). Έτσι, λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη προστασίας από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και την ανάγκη προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι τα προϊόντα αυτά δεν παρουσιάζουν καμία σημαντική διαφορά σε σχέση με τα παρασκευαζόμενα στην Αλικάντη ή τη Χιχόνα (απόφαση της 14ης Ιουλίου 1988, 298/87, Smanor, Συλλογή 1988, σ. 4489).

27. Όσον αφορά τον κανόνα κατά τον οποίο η παρατεταμένη και θεμιτή χρήση των ονομασιών αυτών από τρίτους πρέπει να προστατεύεται, οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης κάνουν μνεία της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1984, 16/83, Prantl (Συλλογή 1984, σ. 1299), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε, στον τομέα της παρουσιάσεως των οίνων, ότι σε ένα σύστημα κοινής αγοράς η προστασία των καταναλωτών και η ευθύτητα των συναλλαγών πρέπει να διασφαλίζονται με τον αμοιβαίο σεβασμό των νομίμων και παραδοσιακών συνηθειών που επικρατούν στα διάφορα κράτη μέλη.

28. Συναφώς οι εφεσίβλητες ισχυρίζονται ότι στη γαλλική περιοχή Rousillon η παρασκευή των μαντολάτων έχει μακραίωνη ιστορία και ότι οι ίδιες εταιρίες χρησιμοποιούν τις επίμαχες ονομασίες εδώ και πάρα πολλά χρόνια, πριν από την έναρξη της ισχύος της γαλλο-ισπανικής συμβάσεως.

29. Όσον αφορά τη σύμβαση αυτή, η LOR και η Confiserie du Tech υποστηρίζουν ότι μπορεί να έχει αποτελέσματα ασυμβίβαστα

προς την αρχή της ενότητας της κοινής αγοράς, καθόσον ένα προϊόν που παράγεται και διατίθεται παραδοσιακά στο εμπόριο νόμιμα με κάποια από τις επίμαχες ονομασίες σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας δεν θα μπορεί να πωλείται στη Γαλλία ή την Ισπανία. Εξάλλου, οι διατάξεις της συμβάσεως συνεπάγονται απαγόρευση χρησιμοποιήσεως των ονομασιών αυτών για τα παραγόμενα στη Γαλλία προϊόντα που προορίζονται να εξαχθούν σε άλλα κράτη της Κοινότητας.

30. Η LOR και η Confiserie du Tech διατείνονται τέλος ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορούν να τους επιβληθούν περιορισμοί βάσει της συμβάσεως του 1973, δεδομένου ότι το άρθρο 234 της Συνθήκης ΕΟΚ αφορά μόνο τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κράτους μέλους της Κοινότητας και τρίτου κράτους. Αντίθετα, τα ανήκοντα στην Κοινότητα κράτη δεν μπορούν να παρεκκλίνουν από τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου, τούτο δε ισχύει και όσον αφορά τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την προσχώρηση του οικείου κράτους (αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 1986, 121/85, Conegate, Συλλογή 1986, σ. 1007, και της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Burgoa, Συλλογή τόμος 1980/ΙΙΙ, σ. 71).

31. Οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης παρατηρούν τέλος ότι, καθώς φαίνεται, με βάση τη διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων δεν μπορεί να δοθεί πρόσφορη απάντηση, καθόσον το ουσιώδες ερώτημα αφορά στην πραγματικότητα τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα προϊόντα για να προστατεύονται ως προϊόντα με ονομασία προελεύσεως.

32. Επομένως, οι εφεσίβλητες προτείνουν στο Δικαστήριο να δώσει την εξής απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα:

«1) Για να αναγνωριστεί η ύπαρξη ονομασίας προελεύσεως ή ενδείξεως προελεύσεως, πρέπει να:

— έχει προσδιοριστεί ορισμένη γεωγραφική περιφέρεια έχουσα ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα όσον αφορά τη φύση του εδάφους, το κλίμα, τη χλωρίδα κ.λπ., τα οποία προσδίδουν στο οικείο προϊόν μια ιδιαίτερη ταυτότητα και ιδιαίτερες ιδιότητες,

— οι κύριες πρώτες ύλες για την παραγωγή του προϊόντος αυτού να προέρχονται οπωσδήποτε από αυτή τη γεωγραφική περιφέρεια,

— η ύπαρξη και μόνο μιας μεθόδου παραγωγής δεν αρκεί για να θεμελιωθεί ονομασία προελεύσεως.

2) Η μακραίωνη και θεμιτή παραγωγή προϊόντων που αντιστοιχούν προς προϊόντα προστατευόμενα από ονομασία προελεύσεως σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να θίγεται από την ύπαρξη πολύ μεταγενέστερων ονομασιών προελεύσεως.»

Παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως

33. Η Ισπανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο θεμελιώδης σκοπός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που θεσπίζεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν αποκλείει τη δυνατότητα υπάρξεως παρεκκλίσεων από την αρχή αυτή, όπως προκύπτει και από το άρθρο 36 της Συνθήκης. Η ύπαρξη τέτοιων παρεκκλίσεων ωστόσο πρέπει να εξακολουθήσει να γίνεται δεκτή κατ' εξαίρεση μόνο, το δε άρθρο 36 να ερμηνεύεται στενά (απόφαση της 9ης Ιου-

νίου 1982, 95/81, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1982, σ. 2187).

34. Τα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων που εμπίπτουν στην εμπορική και βιομηχανική ιδιοκτησία αποτελούν μια τέτοια παρέκκλιση. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι περιορισμοί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων τους οποίους συνεπάγεται αυτή η προστασία είναι σύμφωνοι προς τη Συνθήκη μόνο εφόσον δικαιολογούνται για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, οπότε, ναι μεν η Συνθήκη δεν θίγει την ύπαρξη των αναγνωρισμένων από τη νομοθεσία των κρατών μελών δικαιωμάτων στον τομέα της ιδιοκτησίας αυτής, αλλά η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορεί να περιορίζεται από τις διατάξεις της Συνθήκης ανάλογα με τις περιστάσεις.

35. Η Ισπανική Κυβέρνηση παραθέτει την απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1976, 119/75, Terrapin (Συλλογή τόμος 1976, σ. 383), για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είναι σύμφωνο προς τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων να μπορεί μια επιχείρηση που είναι εγκατεστημένη σε ένα κράτος μέλος να εμποδίζει, δυνάμει δικαιώματος επί σήματος ή επί εμπορικής επωνυμίας προστατευομένου από τη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού, την εισαγωγή προϊόντων επιχειρήσεως εγκατεστημένης σε άλλο κράτος μέλος, όταν τα προϊόντα αυτά φέρουν, βάσει της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους, ονομασία η οποία μπορεί να προκαλέσει σύγχυση με το σήμα και την εμπορική επωνυμία της πρώτης επιχειρήσεως, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει μεταξύ των εμπλεκομένων επιχειρήσεων σύμπραξη προς περιορισμό του ανταγωνισμού ούτε σχέση εξαρτήσεως.

36. Οι αρχές αυτές έχουν εφαρμογή εν προκειμένω. Πράγματι, οι ονομασίες Alicante και Jijona είναι συλλογικά σήματα και, δυνάμει τόσο των διατάξεων της συμβάσεως του 1973 όσο και της προγενέστερης ισπανικής κανονιστικής ρυθμίσεως, είναι ονομασίες προελεύσεως, οπότε επιτρέπεται, εν ονόματι της προστασίας της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η ύπαρξη παρεκκλίσεως από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

37. Το Δικαστήριο έκρινε με την προαφερθείσα απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975, 12/74, Επιτροπή κατά Γερμανίας, ότι οι ονομασίες και οι ενδείξεις προελεύσεως, για να μπορούν να προστατεύονται, πρέπει να αφορούν ένα προϊόν προερχόμενο από καθορισμένη γεωγραφική ζώνη και να εξασφαλίζουν την προστασία των συμφερόντων των ενδιαφερόμενων παραγωγών, καθώς και των καταναλωτών. Επομένως, η Συνθήκη δεν περιορίζει την εξουσία των κρατών μελών να νομοθετούν στον τομέα των ενδείξεων προελεύσεως, τους απαγορεύει όμως να εισάγουν νέα αυθαίρετα και αδικαιολόγητα μέτρα.

38. Ομοίως, συνεχίζει η Ισπανική Κυβέρνηση, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον δεν υφίσταται σχετική κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που απορρέουν από τις διαφορές των εθνικών νομοθεσιών πρέπει να γίνονται αποδεκτά, αν οι εν λόγω κανονιστικές ρυθμίσεις, εφαρμοζόμενες αδιακρίτως στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα, δικαιολογούνται ως απαραίτητες για την εξυπηρέτηση επιτακτικών αναγκών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την προστασία των καταναλωτών και την ευθύτητα των εμπορικών συναλλαγών, η οποία συνεπάγεται τον αμοιβαίο σεβασμό των νομίμων και παραδοσιακών συνηθειών που επικρατούν στα διάφορα κράτη μέλη (προαναφερθείσες αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1985, 182/84, Miro, και της 13ης Μαρτίου 1984, 16/83, Prantl).

39. Η Ισπανική Κυβέρνηση αναφέρεται στην έννοια των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, όπως επεξηγείται στην οδηγία 70/50/ΕΟΚ, της 22ας Δεκεμβρίου 1969 (JO 1970, L 13, σ. 29), και ερμηνεύεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι διατάξεις της συμβάσεως του 1973 ουδόλως αντιβαίνουν προς την αρχή που διακηρύσσεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης, λαμβανομένης υπόψη της παρεκκλίσεως την οποία αποτελεί το άρθρο 36.

40. Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα ποιοι είναι οι εφαρμοστέοι κανόνες εν προκειμένω, οι κανόνες της συμβάσεως του 1973 ή οι κοινοτικοί, η Ισπανική Κυβέρνηση παρατηρεί καταρχάς ότι, κατά το άρθρο 234 της Συνθήκης, δεν μπορεί να γίνεται επίκληση της εν λόγω συμβάσεως παρά μόνο καθόσον οι διατάξεις της δεν αντιβαίνουν προς το κοινοτικό δίκαιο.

41. Τους σκοπούς όμως της εν λόγω συμβάσεως επιδιώκει και η οδηγία 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 33), καθόσον προβλέπει στο άρθρο 15, παράγραφος 2, ότι εξαιρούνται από την απαγόρευση εφαρμογής των μη εναρμονισμένων εθνικών διατάξεων οι εθνικοί κανόνες που έχουν θεσπιστεί για την προστασία της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Επομένως, η σύμβαση του 1973 εμπίπτει πλήρως στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού, μπορεί δε να γίνεται επίκλησή της εντός του καθοριζόμενου από το κοινοτικό δίκαιο πλαισίου.

42. Τούτο επιβεβαιώνεται από μια πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου, που υπέβαλε η Επιτροπή στις 21 Δεκεμβρίου 1990, σχετικά με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προελεύσεως των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ 1991, C 30, σ. 9). Στην τρίτη και την έβδομη αιτιολογική σκέψη της προτάσεως αυτής εκτίθεται η αρχή του σεβασμού της ποιότητας των τροφίμων και η ανάγκη θεσπίσεως κοινοτικού κανόνα ο οποίος να καθιστά δυνατή την όλο και συχνότερη χρησιμοποίηση γεωγραφικών ενδείξεων και ονομασιών προελεύσεως.

43. Έτσι, οι διαλαμβανόμενοι στην εν λόγω πρόταση κανονισμού κανόνες προστατεύουν πλήρως τις ονομασίες Alicante και Jijona (άρθρα 3 και 18). Οι επίδικες ονομασίες, επομένως, πρέπει να προστατεύονται καθαυτές και δεν αρκεί η απάλειψη της λέξεως «de» [«από»] κατά τη χρήση τους, όπως διατείνονται οι εφεσίβλητες της κύριας δίκης.

44. Συμπερασματικά, η απαγόρευση του αθέμιτου ανταγωνισμού και η προστασία των καταναλωτών και των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας επιβάλλουν την εφαρμογή της συμβάσεως του 1973, η οποία συμβιβάζεται προς τις κοινοτικές διατάξεις.

45. Κατόπιν των ανωτέρω η Ισπανική Κυβέρνηση προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει την απάντηση ότι τα άρθρα 30 και 34 της Συνθήκης δεν έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν τα μέτρα προστασίας των ονομασιών προελεύσεως ή των ενδείξεων προελεύσεως που προβλέπει η γαλλοισπανική σύμβαση του 1973, και συγκεκριμένα των ονομασιών Alicante ή Jijona για τα μαντολάτα, και ότι, για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, το άρθρο 36 της Συνθήκης επιτρέπει την προστασία των εν λόγω ονομασιών.

Παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου

46. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί καταρχάς ότι η σύμβαση του 1973, σύμφωνα με το γράμμα της, εφαρμόζεται και στην πώληση, υπό τις ονομασίες που μνημονεύει, των προϊόντων τα οποία έχουν παρασκευαστεί νομίμως σε άλλα κράτη μέλη που δεν έχουν υπογράψει τη σύμβαση και τα οποία έχουν εξαχθεί στη Γαλλία.

47. Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι από τη διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι οι όροι Turrón de Alicante και Turrón de Jijona χρησιμοποιούνται για ορισμένες συνταγές ζαχαρωδών προϊόντων, τα κύρια συστατικά των οποίων, ήτοι το μέλι και τα αμύγδαλα, προέρχονται από διάφορες περιοχές ή ακόμα και από άλλες χώρες. Αυτό ακριβώς υποστήριξε η Confiserie du Tech ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, χωρίς η Exportur να το αμφισβητήσει. Επιπλέον, στην επισήμανση των εν λόγω προϊόντων αναφέρεται ότι παρασκευάζονται στη Γαλλία και όχι στην Ισπανία.

48. Εξάλλου, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έχει την άποψη ότι από την προαναφερθείσα πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προελεύσεως προκύπτει ότι, από την άποψη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, δεν είναι ευκταία η σύναψη πληθώρας διμερών συμφωνιών ποικίλου περιεχομένου, οι οποίες θα μπορούσαν να αφορούν τόσο ονομασίες γένους όσο και τις κυρίως ειπείν ονομασίες γεωγραφικής προελεύσεως.

49. Για να μπορέσει να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, είναι απαραίτητο να εξεταστεί καταρχάς αν οι επίμαχες ονομασίες συνιστούν πράγματι γεωγραφικές ενδείξεις προελεύσεως ή αν έχουν πλέον καταστεί ονομασίες γένους, όποια και αν ήταν η κατάσταση που επικρατούσε αρχικά.

50. Συναφώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι δεν είναι ασυνήθιστο πράγμα τρόφιμα που χαίρουν μεγάλης εκτιμήσεως και παρασκευάζονται σε ένα κράτος μέλος να αποτελούν αντικείμενο απομιμήσεως σε άλλα κράτη μέλη. Αν η επαρκής επισήμανση εξασφαλίζει τη διάκριση μεταξύ της «απομιμήσεως» και του αυθεντικού προϊόντος, η συνταγή παρασκευής του οποίου χρησίμευσε για την παρασκευή του πρώτου, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος παραπλανήσεως, οι δε δυνατότητες επιλογής του καταναλωτή διευρύνονται. Έτσι, η αρχική ονομασία καθίσταται ονομασία γένους (απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 286/86, Deserbais, Συλλογή 1986, σ. 4907, συγκεκριμένα σκέψη 12).

51. Επειδή είναι απαραίτητο να δοθεί σχετικά ένας ορισμός, μπορεί να θεωρηθεί, κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι η *κυρίως ειπείν ονομασία γεωγραφικής προελεύσεως* αφορά μόνο τα προϊόντα που έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία έχουν σχέση με την περιοχή από την οποία προέρχεται η ονομασία, ενώ η *ονομασία γένους* είναι μια ονομασία η οποία, ναι μεν μπορεί να αποτελεί ένδειξη για τον τόπο όπου παρασκευαζόταν αρχικά ένα τρόφιμο, έχει όμως καταστεί κοινή ονομασία μιας ιδιαίτερης μεθόδου, ενός ιδιαίτερου τύπου ή μιας ιδιαίτερης μορφής τροφίμων, ανεξάρτητα από τον τόπο παρασκευής τους. Ο ορισμός αυτός είναι σύμφωνος προς την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Φεβρουαρίου 1975 (12/74).

52. Με βάση τις σκέψεις αυτές, από τη διάταξη του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει

ότι οι επίδικες ονομασίες έχουν απολέσει τον σύνδεσμό τους με τους τόπους προελεύσεως τους οποίους προσδιορίζουν και ότι έχουν καταστεί ονομασίες γένους.

53. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 30 της Συνθήκης, το Ηνωμένο Βασίλειο ισχυρίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κάθε μέτρο που μπορεί να εμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411). Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 3, της προαναφερθείσας οδηγίας 70/50, αποτελούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος τα μέτρα που επιφυλάσσουν υπέρ των εγχώριων μόνο προϊόντων ονομασίες οι οποίες δεν είναι ονομασίες προελεύσεως ή ενδείξεις προελεύσεως.

54. Τα κριτήρια αυτά ισχύουν, τηρουμένων των αναλογιών, για τις διμερείς συμβάσεις, όπως η προκειμένη, η οποία αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος, καθόσον επιτρέπει τη χρησιμοποίηση στη Γαλλία των εν λόγω ονομασιών για προϊόντα τα οποία παρασκευάζονται μόνο στην Ισπανία, έστω και αν τα συστατικά της παρασκευής τους σπανίως προέρχονται από την οικεία γεωγραφική περιοχή και η επισήμανση του προϊόντος παρέχει επαρκείς πληροφορίες στον καταναλωτή.

55. Όσον αφορά την εφαρμογή εν προκειμένω του άρθρου 36 της Συνθήκης, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι στην υπό κρίση περίπτωση οι Ισπανοί παραγωγοί των εν λόγω προϊόντων έχουν δικαιώματα εμπορικής, βιομηχανικής ή πνευματικής ιδοκτησίας βάσει διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή δικαιώματος επί σήματος. Εξάλλου, δεδομένου ότι οι εν λόγω ονομασίες έχουν καταστεί ονομασίες γένους, δεν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να υπάρξει παρέκκλιση υπέρ ονομασιών προελεύσεως ή ενδείξεων προελεύσεως. Έτσι, οι περιορισμοί τους οποίους συνεπάγεται η σύμβαση του 1973 δεν δικαιολογούνται δυνάμει του άρθρου 36 της Συνθήκης.

56. Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν οι εν λόγω περιορισμοί μπορούν να δικαιολογηθούν με βάση «επιτακτικές ανάγκες» αναγόμενες στην ευθύτητα των εμπορικών συναλλαγών ή στην προστασία των καταναλωτών, όπως έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321), η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί η φύση των εν λόγω προϊόντων και τα ληφθέντα προς προστασία τους μέτρα.

57. Επ' αυτού, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιφυλάσσουν τη χρησιμοποίηση μιας ονομασίας γένους σε ένα μόνο εθνικό προϊόν, επί ζημία των νομίμως παρασκευαζομένων στα άλλα κράτη μέλη παραλλαγών του ιδίου προϊόντος (αποφάσεις της 20ής Φεβρουαρίου 1975, Επιτροπή κατά Γερμανίας, της 9ης Δεκεμβρίου 1981, Επιτροπή κατά Ιταλίας, της 26ης Νοεμβρίου 1985, Miro, προαναφερθείσες· αποφάσεις της 12ης Μαρτίου 1987, 178/84, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1987, σ. 1227, και της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, Deserbais, προαναφερθείσα). Επομένως, οι περιορισμοί όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των εν λόγω ονομασιών δεν είναι δικαιολογημένοι.

58. Εξάλλου, η απόλυτη απαγόρευση χρησιμοποιήσεως των ανωτέρω ονομασιών για άλλα προϊόντα εκτός από τα παραγόμενα

στην Ισπανία δεν πληροί την προϋπόθεση της αναλογικότητας. Πράγματι, η κατάλληλη επισήμανση μπορεί να δώσει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να επιλέξει μεταξύ του ενδεχομένως ακριβότερου αυθεντικού προϊόντος και της απομιμήσεως (απόφαση της 14ης Ιουλίου 1988, 90/86, Zoni, Συλλογή 1988, σ. 4285).

59. Επιπλέον, η προαναφερθείσα οδηγία 79/112 του Συμβουλίου εξασφαλίζει ήδη επαρκώς την προστασία των παραγωγών και των καταναλωτών. Επομένως, η πρόσθετη και απόλυτη προστασία που προβλέπει η σύμβαση του 1973 είναι δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, καθόσον μάλιστα αποκλείει τη χρησιμοποίηση όρων όπως «κατά τη μέθοδο», «τύπου», «κατ' απομίμηση», κ.λπ.

60. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 34 της Συνθήκης, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει, τέλος, ότι η γαλλο-ισπανική σύμβαση δεν εφαρμόζεται μόνο στις εξαγωγές και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εθνικό μέτρο έχον ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα να περιορίζει ειδικά τις εξαγωγές, παρέχοντας ένα ιδιαίτερο πλεονέκτημα στην εγχώρια παραγωγή (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1979, 15/79, Groenland, Συλλογή τόμος 1979, σ. 649). Έτσι, το άρθρο 34 δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση.

61. Συνεπώς η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι απαγορεύει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν διμερείς συμφωνίες που επιτρέπουν την αποκλειστική χρησιμοποίηση μιας γεωγραφικής ονομασίας, η οποία έχει καταστεί ονομασία γένους, μόνο για προϊόντα που παράγονται στο κράτος μέλος της εν λόγω γεωγραφικής ονομασίας και ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν δικαιολογούνται ούτε βάσει της παρεκκλίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ ούτε, με την επιφύλαξη της υπάρξεως επαρκούς επισημάνσεως, από «επιτακτικές ανάγκες» αναγόμενες στην ευθύτητα των εμπορικών συναλλαγών και/ή στην προστασία των καταναλωτών.

Παρατηρήσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως

62. Η Γερμανική Κυβέρνηση παρατηρεί καταρχάς ότι η παρούσα υπόθεση έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι το Δικαστήριο καλείται για πρώτη φορά να αποφανθεί επί της συμφωνίας προς τη Συνθήκη, και ειδικότερα προς τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, διμερούς συμφωνίας μεταξύ κρατών μελών σχετικά με την προστασία των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών προελεύσεως. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έχει επίσης συνάψει ανάλογες συμφωνίες, με τη Γαλλία το 1960, την Ιταλία το 1963, την Ελλάδα το 1964 και την Ισπανία το 1970, με την οποία μάλιστα απαγορεύεται η χρησιμοποίηση στη Γερμανία των ονομασιών Turrón Alicante και Turrón Jijona. Εξάλλου, πολλά άλλα κράτη μέλη έχουν επίσης συνάψει μεταξύ τους ή με τρίτες χώρες παρόμοιες συνθήκες.

63. Η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, εφόσον, όπως εν προκειμένω, δεν υφίσταται στον επίμαχο τομέα κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, η προστασία των γεωγραφικών ονομασιών των οικείων προϊόντων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, η οποία ασκείται είτε με τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας είτε, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση, με τη σύναψη συμφωνιών με άλλα κράτη μέλη. Ωστόσο,

υπάρχει στον τομέα αυτό μια κοινοτική ρύθμιση-πλαίσιο, η οποία συνίσταται αφενός στην προαναφερθείσα οδηγία 79/112 και, αφετέρου, στην οδηγία 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17). Η γαλλο-ισπανική σύμβαση συμβιβάζεται προς τις διατάξεις των δύο αυτών οδηγιών.

64. Τίθεται καταρχάς το ερώτημα αν η εν λόγω σύμβαση μπορεί να αντιβαίνει προς το άρθρο 30 της Συνθήκης, καθόσον δεν επηρεάζει το διασυνοριακό εμπόριο.

65. Η ανωτέρω σύμβαση είναι σύμφωνη προς τις γενικές διατάξεις της Συνθήκης. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η θεσπιζόμενη στο άρθρο 30 απαγόρευση δεν αφορά ένα μέτρο που έχει εφαρμογή χωρίς διακρίσεις στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα και που δικαιολογείται για λόγους προστασίας των καταναλωτών και προστασίας της ευθύτητας των συναλλαγών. Οι προϋποθέσεις αυτές πληρούνται εν προκειμένω.

66. Η απαγόρευση της χρησιμοποιήσεως των επίδικων ονομασιών για εμπορεύματα άλλης προελεύσεως επιβάλλεται χωρίς διάκριση στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα. Επιπλέον, από τις ίδιες τις επίμαχες ονομασίες προκύπτει ότι πρόκειται για ονομασίες προελεύσεως ή για ενδείξεις προελεύσεως, σύμφωνες προς τα κριτήρια που έθεσε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975, 12/74, Επιτροπή κατά Γερμανίας. Επομένως, τα μέτρα προστασίας που προβλέπει η ως άνω σύμβαση δικαιολογούνται, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, για λόγους προστασίας των καταναλωτών και προστασίας της ευθύτητας των εμπορικών συναλλαγών.

67. Όσον αφορά την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η αναφερόμενη ανωτέρω απόφαση, η Γερμανική Κυβέρνηση έχει την άποψη ότι δεν είναι δυνατή η γενίκευση των σκέψεων που εκτίθενται σ' αυτήν πέραν της συγκεκριμένης εκείνης υποθέσεως, λαμβανομένου υπόψη του παρόντος σταδίου εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, καθώς και ότι, ακόμα και όταν πρόκειται για «απλές» γεωγραφικές ονομασίες, ως προς τις οποίες δεν υπάρχει άμεσος σύνδεσμος μεταξύ γεωγραφικής προελεύσεως και ποιότητας ή ειδικών χαρακτηριστικών του προϊόντος, πρέπει να παρέχεται και σ' αυτές η σχετική προστασία.

68. Γενικά, η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι τρίτοι που δεν είναι εγκατεστημένοι στην ίδια περιοχή δεν έχουν έννομο συμφέρον να χρησιμοποιούν μια γεωγραφική ονομασία η οποία δεν αποτελεί ονομασία γένους ή δεν είναι γέννημα φαντασίας. Το αντίθετο θα οδηγούσε μάλλον στην παραπλάνηση του καταναλωτή και θα δημιουργούσε έναν αθέμιτο ανταγωνισμό σε βάρος των κατοίκων του τόπου τον οποίο προσδιορίζει η ονομασία αυτή (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984, 16/83, Prantl). Εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι εν λόγω ονομασίες άρχισαν να χρησιμοποιούνται από τις εφεσίβλητες της κύριας δίκης μετά την έναρξη της ισχύος της συμβάσεως του 1973, δεν μπορεί να γίνει εξαίρεση από τον κανόνα της προστασίας των έμμεσων ενδείξεων προελεύσεως που προβλέπει η σύμβαση αυτή.

69. Οι παρατηρήσεις αυτές ισχύουν επίσης όσον αφορά την απαγόρευση της χρησιμοποιήσεως των εν λόγω ονομασιών με ενδείξεις όπως «τύπου», «κατά τη μέθοδο», «κατ' απομίμηση», κ.λπ., διότι η χρήση τους με τις ενδείξεις αυτές ενδέχεται να παραπλανήσει τον αγοραστή. Η απαγόρευση της χρησιμοποιήσεως τέτοιων πρόσθετων διακριτικών σημείων προβλέπεται επίσης από την προαναφερθείσα πρόταση του κανονισμού του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1990.

70. Βάσει των σκέψεων αυτών, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η επιφύλαξη των ονομασιών αυτών μόνο στα ισπανικά προϊόντα δεν αποτελεί απαγορευόμενο από τη Συνθήκη μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος.

71. Ενόψει της θέσεως που έλαβε όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η Γερμανική Κυβέρνηση παρατηρεί απλώς, σχετικά με το δεύτερο ερώτημα που έχει υποβάλει επικουρικά το αιτούν δικαστήριο, ότι η προστασία των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών προελεύσεως εντάσσεται στο πλαίσιο της προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης, και ότι τα λαμβανόμενα για την προστασία αυτή μέτρα δικαιολογούνται οπωσδήποτε βάσει της διατάξεως αυτής.

Παρατηρήσεις της Επιτροπής

72. Η Επιτροπή συμφωνεί καταρχάς με την εκτίμηση του cour d'appel de Montpellier ότι οι διατάξεις της συμβάσεως του 1973 δεν μπορούν να υπερισχύουν των αντιθέτων διατάξεων της Συνθήκης. Πράγματι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 11ης Μαρτίου 1986, 121/85, Conegate), το άρθρο 234 αφορά μόνο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από προγενέστερες της Συνθήκης συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Επομένως, δεν μπορεί να γίνεται επίκληση συμβάσεων μεταξύ των κρατών μελών προς δικαιολόγηση περιορισμών του ενδοκοινοτικού εμπορίου.

73. Στη συνέχεια η Επιτροπή παρατηρεί ότι η περίπτωση που εξετάζει το αιτούν δικαστήριο δεν αφορά πραγματική ή δυνητική εισαγωγή προϊόντων. Επομένως, η ερμηνεία του άρθρου 30 δεν μπορεί, εκ πρώτης όψεως, να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμα στοιχεία για την επίλυση της παρούσας διαφοράς.

74. Οι κανόνες της εν λόγω συμβάσεως, ωστόσο, μπορούν να έχουν επίπτωση επί των συναλλαγών, καθόσον εφαρμόζονται επίσης σε περιπτώσεις προϊόντων που παράγονται σε άλλο κράτος μέλος και διατίθενται στο εμπόριο στη Γαλλία. Συνεπώς είναι χρήσιμο και σύμφωνο προς τη νομολογία του Δικαστηρίου να εξεταστεί αν συμβιβάζονται τα μέτρα προστασίας των εν λόγω επίμαχων ονομασιών προς το άρθρο 30 (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1988, Smanor).

75. Αναφερόμενη στον ορισμό που έδωσε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974 (8/74, Dassonville), η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η κανονιστική ρύθμιση που απαγορεύει τη χρησιμοποίηση μιας ειδικής ονομασίας για την πώληση ορισμένων προϊόντων συνεπάγεται, όταν εφαρμόζεται επί εισαγομένων προϊόντων, παρεμπόδιση των εισαγωγών. Αυτό έχει γίνει επανειλημμένα δεκτό από το Δικαστήριο όσον αφορά ορισμένες ονομασίες όπως «Sekt», «Weinbrand», «όξος», «edam», «ζύθος ή μπύρα», «γιαούρτι», «ζυμαρικά», κ.λπ.

76. Δεδομένου ότι η προστασία των εν λόγω ονομασιών έχει εφαρμογή χωρίς διακρίσεις στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα, θα μπορούσε να μην είναι αντίθετη προς το άρθρο 30, παρά το ότι έχει ως αποτέλεσμα

τον περιορισμό των εισαγωγών, αν δικαιολογούνταν βάσει επιτακτικών αναγκών αναγομένων, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στην προστασία του καταναλωτή και στην προστασία της ευθύτητας των συναλλαγών, καθώς και στην προστασία της εμπορικής ιδιοκτησίας, η οποία, κατά την Επιτροπή, περιλαμβάνει τις δύο προηγούμενες.

77. Όσον αφορά την προστασία των ονομασιών προελεύσεως και των ενδείξεων προελεύσεως, η Επιτροπή κάνει μνεία της προαναφερθείσας αποφάσεως της 20ής Φεβρουαρίου 1975, Επιτροπή κατά Γερμανίας, καθώς και της παρατεθείσας ανωτέρω προτάσεως κανονισμού του Συμβουλίου.

78. Η πρόταση αυτή προβλέπει τη δημιουργία ενός κοινοτικού συστήματος προστασίας των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων που φέρουν προστατευόμενη ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως (όνομα περιοχής, τόπου ή, κατ' εξαίρεση, χώρας) ή προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως, όταν η ποιότητα, τα χαρακτηριστικά ή η φήμη του προϊόντος οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά σε φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες του συγκεκριμένου τόπου.

79. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως των εν λόγω ονομασιών θα μπορούσε να είναι δικαιολογημένη, μόνο αν όλα τα μαντολάτα τα οποία παράγονται στις περιοχές αυτές έχουν ιδιότητες ή φήμη που οφείλονται στους ιδιαίτερους ανθρώπινους ή φυσικούς παράγοντες της συγκεκριμένης γεωγραφικής τοποθεσίας. Τούτο θα συνέβαινε, παραδείγματος χάριν, αν τα μαντολάτα παρασκευάζονταν από προϊόντα έχοντα ιδιαίτερες ιδιότητες, λόγως της περιοχής της παραγωγής τους, ή με βάση παραδοσιακές συνταγές, που απαιτούν προσωπικό με ιδιαίτερα προσόντα ή ιδιαίτερη πείρα. Επί του πραγματικού αυτού ζητήματος εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί.

80. Όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή προβαίνει στις ακόλουθες διευκρινίσεις: η σύνθεση των μαντολάτων ρυθμίζεται στην Ισπανία από το βασιλικό διάταγμα 1787, της 14ης Μαρτίου 1982 [BOE (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ισπανίας) 183 της 2.8.1982, σ. 20908], όπως τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 1167, της 21ης Σεπτεμβρίου 1990 (BOE 231 της 26.9.1990, σ. 27967), η δε κοινοποίηση του σχεδίου του τελευταίου αυτού διατάγματος οδήγησε την Επιτροπή να εκδώσει γνώμη, κατά την οποία οι σχετικές με τη σύνθεση διατάξεις που αφορούν την εγχώρια παραγωγή δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή στα εισαγόμενα μαντολάτα, όταν αυτά έχουν παρασκευαστεί νομίμως και διατίθενται στο εμπόριο νομίμως σε άλλο κράτος μέλος.

81. Εξάλλου, κατά τις πληροφορίες της Επιτροπής, οι εν λόγω ονομασίες δεν χρησιμοποιούνται στην Ισπανία αποκλειστικά για τα προϊόντα που προέρχονται από τις συγκεκριμένες αυτές περιοχές και, για τον μέσο καταναλωτή, το Turrón de Alicante είναι ένα σκληρό μαντολάτο, το δε Turrón de Jijona ένα μαλακό μαντολάτο. Αν όντως συμβαίνει κάτι τέτοιο, τότε η απαγόρευση της χρησιμοποιήσεως των ονομασιών αυτών είναι αδικαιολόγητη και, συνεπώς, αντίθετη προς το άρθρο 30 της Συνθήκης, ο δε καταναλωτής προστατεύεται επαρκώς με την κατάλληλη επισήμανση.

82. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προαναφερθείσα οδηγία 79/112 του Συμβουλίου μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμα στοιχεία. Η οδηγία αυτή περιλαμβάνει διατάξεις απαλλαγμένες αιρέσεων και επαρκώς συγκεκριμένες, οπότε έχει άμεση εφαρμογή όσον αφορά τόσο τα εγχώρια όσο και τα εισαγόμενα προϊόντα (απόφαση της 18ης

Φεβρουαρίου 1987, 98/86, Mathot, Συλλογή 1987, σ. 809).

83. Για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των γεωγραφικών ονομασιών που έχουν καταστεί ονομασίες γένους και εκείνων οι οποίες αφορούν προϊόντα με γνωρίσματα και ποιότητα που οφείλονται στη γεωγραφική τοποθεσία της προέλευσεώς τους. Στην περίπτωση της γεωγραφικής ονομασίας που έχει καταστεί ονομασία γένους, η χρησιμοποίησή της δεν μπορεί να παραπλανήσει τον καταναλωτή ως προς την προέλευση του προϊόντος (άρθρο 2 της οδηγίας) και ο κίνδυνος πλάνης εξαλείφεται με την κατάλληλη επισήμανση (άρθρο 3).

84. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 34 της Συνθήκης, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής, αν συνεπάγεται ειδικό περιορισμό των εξαγωγών και διαφορετική μεταχείριση παρέχουσα ιδιαίτερα πλεονεκτήματα στην εγχώρια παραγωγή. Η σύμβαση του 1973 δεν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των εξαγωγών των γαλλικών προϊόντων.

85. Συνεπώς η Επιτροπή προτείνει να δοθεί η εξής απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα:

«1) Τα άρθρα 30 και 34 δεν απαγορεύουν την εφαρμογή ρυθμίσεως που διέπει την εντός ενός κράτους μέλους εμπορία προϊόντων τα οποία προέρχονται από το κράτος αυτό και δεν έχουν εισαχθεί.

2) Τα άρθρα 30 και 36, καθώς και η οδηγία 79/112, απαγορεύουν την εφαρμογή στα εμπορεύματα που εισάγονται από κράτος μέλος κανονιστικής ρυθμίσεως απαγορεύουσας τη χρησιμοποίηση γεωγραφικής ενδείξεως, όταν η ένδειξη αυτή δεν εκφράζει ορισμένη ποιότητα, ορισμένα χαρακτηριστικά ή φήμη που οφείλονται στους ιδιαίτερους φυσικούς ή ανθρώπινους παράγοντες. Αν υπάρχει κίνδυνος παραπλανήσεως του καταναλωτή ως προς την πραγματική καταγωγή ή προέλευση του προϊόντος, πρέπει να υπάρχει στην επισήμανση ένδειξη του τόπου καταγωγής ή προελεύσεως.»

Κ. Ν. Κακούρης
εισηγητής δικαστής